

RATINGUL DE PERFORMANȚĂ A SISTEMULUI BANCAR DIN REPUBLICA MOLDOVA

Expert-Grup

Chișinău, 2011

Acest studiu este publicat în cadrul proiectului „Promovarea bunei guvernări prin analiză și prognoză economică independentă”, finanțat de Fundația Soros Moldova.

Notă: afirmațiile și opiniile exprimate în cadrul acestui studiu aparțin exclusiv autorului și nu sunt neapărat împărtășite de organizația finanțatoare.

INTRODUCERE

Ratingul de performanță bancară a fost elaborat de Expert-Grup cu scopul evaluării obiective și comparării evoluției băncilor comerciale din Republica Moldova. Acest studiu reflectă activitatea băncilor pentru primul trimestru 2011 în comparație cu sfârșitul anului 2010. Ratingul este bazat pe o serie de indicatori care relevă nivelul de solvabilitate/lichiditate, eficiență, profitabilitate și calitate. Astfel, ratingul ne permite să analizăm în complex care sunt factorii care determină nivelul de performanță a băncilor comerciale și să urmărim evoluția în timp a acestei performanțe.

Mai mult decât atât, prin intermediul setului de indicatori utilizați putem aprecia caracterul politicii de management a fiecăreia dintre bănci: fie aceasta este una conservatoare, orientată în mare parte spre menținerea indicatorilor înalți de lichiditate și minimizare a riscurilor, fie promovează o politică de creditare mai activă, ceea ce implică și asumarea unor riscuri mai mari. Credem că un asemenea rating este util atât pentru publicul larg, cât și pentru înseși băncile comerciale, care l-ar putea utiliza în calitate de sursă analitică independentă și utilă pentru informarea deciziilor de politică bancară.

Ratingul urmează să fie publicat trimestrial. Subliniem faptul că datele utilizate la calcularea indicatorilor din rating nu reprezintă secret comercial, sursa acestora fiind rapoartele financiare publicate de băncile comerciale pe paginile web ale acestora. Totodată, menționăm că ratingul nu are menirea să ateste care bănci sunt „bune”/„rele”, ci doar să compare performanțele acestora, în limitele metodologiei de rating utilizate.

METODOLOGIA

În vederea evaluării obiective a performanței fiecărei bănci comerciale în parte din Republica Moldova, Expert-Grup a elaborat ratingul bancar bazat pe 11 indicatori grupați după 4 criterii: solvabilitate, eficiență, profitabilitate și calitate. Descrierea și interpretarea fiecăruia este prezentată în tabelul 1.

Poziția fiecărei bănci în rating a fost stabilită conform următoarelor etape:

- 1) Colectarea datelor din rapoartele financiare trimestriale a băncilor comerciale, disponibile pe site-urile băncilor comerciale (Anexele 1 și 2)
- 2) Calcularea indicatorilor menționați în tabelul 1
- 3) Normalizarea fiecărui indicator în dependență de valoarea maximă ((Anexa 3)). Indicatorii care au impact negativ asupra valorii de rating se scad din 1 (1 *minus* valoarea normalizată a indicatorului).
- 4) Calcularea, pentru fiecare bancă comercială, a valorii de rating, prin sumarea valorilor obținute la etapa 3.

Tabelul 1: Indicatorii Ratingului de Performanță Bancară

Denumirea indicatorului	Comentarii
SOLVABILITATE	
Indicele lichidității pe termen lung (active cu termenul mai mare de 2 ani / resurse financiare cu termenul mai mare de 2 ani)	Măsoară capacitatea băncii de a face față eventualelor retrageri de depozite cu maturitatea financiară de peste 2 ani. Un indicator mai mare relevă o discrepanță mai mare dintre scadențele activelor și pasivelor băncii și un risc mai mare de lichiditate.
Indicele lichidității curente (active lichide / total active)	Măsoară capacitatea băncii de a face față unor eventuale retrageri de depozite cu scadența de până la 2 ani sau altor cereri de plată. Un indicator mai mare relevă un grad mai înalt de solvabilitate a băncii.
Total depozite / total credite	Măsoară caracterul conservator/agresiv al politicii de creditare a băncii: ce parte din depozitele atrase sunt utilizate sub forma de credite.
PROFITABILITATE	
Veniturile net / media activelor (ROAA)	Măsoară rentabilitatea activelor. Un indicator mai mare semnifică o profitabilitate mai mare.
Venitul net / media capitalului acționar (ROAE)	Măsoară rentabilitatea capitalului. Un indicator mai mare semnifică o profitabilitate mai mare pentru acționari.
Venitul net până la impozitare / total credite	Măsoară profitabilitatea aferentă activității de creditare. Un indicator mai mare semnifică o profitabilitate mai mare.
EFICIENȚĂ	
Capital ponderat la risc $\wedge 2$	Măsoară eficiența utilizării capitalului și presupune o relație pătratică - capitalul ponderat la risc până la un anumit nivel este binevenit, relevând imunitatea băncii, însă un indicator prea mare denotă o politică investițională pasivă, costuri de oportunitate înalte și o ineficiență înaltă a activității băncii.
(Venitul net aferent dobânzilor + venituri neafecte dobânzilor) / cheltuieli neafecte dobânzilor	Măsoară eficiența operațională a băncilor. Astfel, creșterea cheltuielilor ce nu țin nemijlocit de activitatea bancară se reflectă prin diminuarea indicatorului de eficiență.
Valorile mobiliare de stat net / total active	Măsoară ce parte din activele bancare sunt investite în VMS. Băncile de obicei recurg la creditarea statului în condițiile când au acumulat anumite resurse care nu au reușit să fie direcționate în plasamente mai profitabile. Prin urmare, o valoare mai mare a acestui indicator semnifică o ineficiență mai mare a managementului financiar în creditarea sectorului privat.
CALITATE	
Credite neperformante / total credite	Măsoară gradul de „intoxicare” a portofoliului de credite. Un indicator mai mare semnifică o calitate mai proastă a portofoliului de credite și pierderi mai mari.
Reduceri la pierderi / total credite neperformante	Servește drept aproximare pentru structura creditelor neperformante, astfel încât creșterea volumului reducerilor la pierderi (care este reglementată de BNM), reflectă și agravarea structurii creditelor neperformante (de ex. creșterea ponderii creditelor compromise).

REZULTATELE RATINGULUI

În urma aplicării metodologiei prezentate în capitolul precedent am obținut următoarele rezultate (vedeți Tabelul 2). După cum se poate constata, în ratingul pentru trimestrul 1 al anului curent s-au produs schimbări importante comparativ cu ratingul întocmit pentru trimestrul 4 al anului 2010. Aceasta denotă că sistemul bancar moldovenesc nu este unul rigid, băncile comerciale urmărind atent politicile promovate de concurenți și încercând să-și adapteze continuu comportamentul de piață.

Tabelul 2: Ratingul Performanței Bancare, trimestrul 1, 2011

	Poziția în rating, trimestrul 1, 2011	Lichiditate	Profitabilitate	Eficiență	Calitate	Valoare de rating	Poziția în rating, trimestrul 4, 2010
BC "Moldova - Agroindbank" S.A.	1	1,8233	3,0000	2,3449	1,5630	8,7312	2
BC "Victoriabank" S.A.	2	2,0631	2,2457	2,1838	1,5028	7,9954	1
BC "Moldindconbank" S.A.	3	1,4558	1,3098	2,1316	1,6181	6,5153	4
BC "Mobiasbancă – Groupe Societe Generale" S.A.	4	2,1908	0,9256	1,5670	1,5912	6,2746	6
BC "Banca Socială" S.A.	5	1,3375	1,1135	2,2235	1,5540	6,2285	3
BCR Chișinău S.A.	6	1,7227	1,4176	1,7598	1,1861	6,0862	15
BC "Energbank" S.A.	7	1,9303	0,7156	1,8090	1,5993	6,0542	5
BC Banca de Economii S.A.	8	1,4508	0,3310	2,6563	1,4930	5,9311	9
BC "EuroCreditBank" S.A.	9	2,3115	0,4796	1,3121	1,5026	5,6058	10
BC „Comerțbank” S.A.	10	1,9074	0,9626	1,0424	1,4337	5,3461	7
BC "FinComBank" S.A.	11	1,4963	0,7281	1,8682	1,1857	5,2783	14
BC "Eximbank - Gruppo Veneto Banca" S.A.	12	1,1501	0,6823	2,2219	0,9187	4,9730	13
BC "ProCreditBank" S.A.	13	0,8479	0,0527	2,1657	1,2930	4,3593	11
BC "Unibank" S.A.	14	2,7576	-2,2721	0,5931	1,4934	2,5721	8
BC "Universalbank" S.A.	15	1,2512	-1,9283	2,0904	0,9793	2,3926	12

CONCLUZIILE RATINGULUI

În continuare prezentăm o interpretare generală a principalelor rezultate ale ratingului performanței bancare.

Conform ratingului performanței bancare, după primul trimestrul al anului curent, banca care a înregistrat cele mai bune performanțe este BC „Moldova – Agroindbank” S.A.. Aceasta a obținut valoarea în rating de 8,7413 față de 6,6853 înregistrată în trimestrul precedent, ceea ce i-a permis să urce o treaptă în rating. Evoluția respectivă s-a datorat, în special, indicatorilor de eficiență și profitabilitate mai înalți față de restul băncilor. Pe locul 2 și 3 s-au plasat B.C. „Victoriabank” S.A. și BC „Moldindconbank” S.A., cu 7,9954 și respectiv 6,5153 puncte în rating. Spre deosebire de liderul clasamentului, acestea înregistrează indicatori mai mici de eficiență, însă o duc foarte bine la capitolul profitabilitate, calitate (în cazul „Moldindconbank”) și lichiditate (în cazul „Victoriabank”). Pe locul 4 este poziționată BC „Mobiasbancă – Groupe Societe Generale” S.A., atuurile căreia sunt lichiditatea și calitatea portofoliului de credite. Top-5 este încheiat de BC „Banca Socială” S.A. care înregistrează indicatori buni de eficiență.

Pe ultimul loc, în ratingul performanței bancare, s-a situat B.C. "Universalbank" S.A., datorită unei calități mai scăzute a portofoliului de credite, fapt ce a avut impact corespunzător asupra indicatorilor de profitabilitate și lichiditate. Totodată, pe penultimul loc s-a plasat B.C. "Unibank" S.A. – banca cu cele mai mici indicatori de eficiență și profitabilitate.

Cea mai vizibilă evoluție în rating a avut BCR Chișinău S.A, care în comparație cu trimestrul precedent a sărit de pe ultimul loc pe locul 6. Deși, problema calității portofoliului de credite la banca respectivă persistă, aceasta este treptat atenuată, fapt ce a influențat pozitiv indicatorii de profitabilitate. O altă evoluție pozitivă în rating a fost înregistrată de B.C. „FinComBank” S.A., grație îmbunătățirii substanțiale a indicatorilor de profitabilitate. Totodată, problema majoră a acestei bănci rămâne a fi calitatea scăzută a portofoliului de credite.

Se poate observa că cele mai mici diferențe între bănci sunt înregistrate la capitolul calitate a portofoliului. Aceasta se datorează în mare măsură efectului sistemic pe care l-a avut criza financiară din anul 2009, toate băncile fiind, în linii mari, expuse similar. De asemenea, dispersia este destul de mică și la capitolul lichidității bancare. Cele mai mari diferențe se constată atunci când este vorba de profitabilitatea băncilor.

Per ansamblu, sistemul bancar, pe parcursul primului trimestru al anului curent, a înregistrat o serie de tendințe pozitive, susținute de îmbunătățirea situației și așteptărilor macroeconomice. Astfel, ratele medii ale dobânzilor la credite s-au menținut la minime istorice (14,6% în monedă națională și 9,09% în valută străină), iar băncile au recurs treptat la reducerea primelor de risc¹ până la 3 p.p. - un nivel de 2,5 ori mai mic față de trimestrul precedent. Prin urmare, volumul total de credite noi a crescut cu 21,5% în lei și 39,2% în valută față de aceeași perioadă a anului precedent. În mod evident, aceasta a avut un impact pozitiv asupra indicatorilor de profitabilitate și eficiență din sistemul bancar.

¹ Primele medii de risc au fost calculate drept diferența dintre ratele medii la creditele în monedă națională și ratele medii la VMS, pentru aceeași perioadă de timp.

ANEXA 1: Indicatorii colectați din bilanțurile contabile ale băncilor comerciale, tr. 1, 2011

	Credite	Reduceri	Depozite	VMS	Active
B.C. "Comerțbank" S.A.	251.732.195	8.827.166	315.378.874	112.842.917	519.453.438
B.C. "Banca Socială" S.A.	2.050.291.626	146.459.412	1.838.956.167	321.328.368	2.871.074.169
B.C. "VictoriaBank" S.A.	4.042.081.688	332.426.245	5.867.307.038	1.453.851.587	7.147.309.865
B.C. "Moldova – Agroindbank" S.A.	5.585.212.966	381.452.228	5.826.919.567	1.458.833.002	8.810.805.942
B.C. "Moldindconbank" S.A.	3.436.429.610	180.960.150	4.129.416.035	785.255.603	5.484.003.493
B.C. "Banca de Economii" S.A.	3.137.539.338	289.468.756	3.886.488.976	473.657.069	5.407.721.278
B.C. "EuroCreditBank" S.A.	143.579.789	9.059.721	212.022.355	30.129.620	393.725.402
B.C. "Unibank" S.A.	175.654.215	14.143.029	259.706.910	140.668.071	444.545.826
B.C. "FinComBank" S.A.	884.309.548	109.542.812	985.041.257	288.584.162	1.606.437.963
B.C. "Universalbank" S.A.	235.906.181	7.112.801	257.244.892	998.277	446.482.236
B.C. "Energbank" S.A.	771.755.985	172.995	1.084.090.792	375.854.739	1.502.896.944
B.C. "ProCredit Bank" S.A.	1.129.979.822	33.458.142	462.568.279	122.895.236	1.477.288.527
BCR Chișinău S.A.	590.595.415	78.050.374	713.890.527	119.173.434	1.073.094.829
B.C. "Eximbank" S.A.	2.533.002.659	300.319.973	1.805.006.270	467.759.314	3.460.060.755
B.C. "Mobiasbancă – Groupe Societe Generale" S.A.	1.484.733.290	84.484.511	1.936.729.682	647.528.946	2.849.359.208

Anexa 2: Indicatorii selectați din rapoartele privind activitatea financiară și raportul privind profitul și pierderile, tr. 1, 2011

	L1	L2, %	Indicele eficienței, %	ROAA, %	ROAE, %	Capital ponderat la risc, %	Credite neperformante, mii MDL	Venitul net până la impozitare, mii MDL
B.C. "Comerțbank" S.A.	0,72	42,3	129,53	1,3	3,47	92,33	3696,27	1626907
B.C. "Banca Socială" S.A.	0,78	27,87	161,08	1,38	8,2	27,87	163173,00	9937829
B.C. "VictoriaBank" S.A.	0,63	38,56	221,86	2,32	18,40	27,02	413779,00	41220115
B.C. "Moldova – Agroindbank" S.A.	0,5	33,46	232,45	3,76	19,72	27,26	441626,00	81874348
B.C. "Moldindconbank" S.A.	0,92	30,75	154,46	1,36	11,59	20,4	187755,00	18154206
B.C. "Banca de Economii" S.A.	0,9	28,05	248	0,37	2,4	26,82	284337,00	5100437
B.C. "EuroCreditBank" S.A.	0,68	53,71	116,17	0,6	1,23	99,13	17565,00	542384
B.C. "Unibank" S.A.	0,24	53,73	147,1	-2,85	-6,92	103,66	19418,10	-2995133
B.C. "FinComBank" S.A.	0,9	35,03	119,87	0,81	5,03	22,58	194260,00	3339634
B.C. "Universalbank" S.A.	0,99	27,6	75,06	-2,68	-8,1	46,96	1549,00	-2783100
B.C. "Energbank" S.A.	0,78	41,27	183,56	0,81	4,51	38,9	98160,00	3071292
B.C. "ProCredit Bank" S.A.	0,83	22	115,22	0,06	0,48	19,67	10762,00	205238
BCR Chișinău S.A.	0,65	30,18	59,13	0,78	4,89	37,04	127733,26	8330237
B.C. "Eximbank" S.A.	0,81	26,13	186,2	0,3	6,3	33,06	804716,00	10508593
B.C. "Mobiasbancă – Groupe Societe Generale" S.A.	0,48	42,63	126,04	1,13	4,89	48,96	71600,00	8207174

Anexa 3: Un exemplu de normalizare a indicatorilor care au intrat în ratingul performanței bancare

	ROAA, %	ROAA - Normalizat
B.C. "Comerțbank" S.A.	1,30	0,35
B.C. "Banca Socială" S.A.	1,38	0,37
B.C. "VictoriaBank" S.A.	2,32	0,62
B.C. "Moldova – Agroindbank" S.A.	3,76	1,00
B.C. "Moldindconbank" S.A.	1,36	0,36
B.C. "Banca de Economii" S.A.	0,37	0,10
B.C. "EuroCreditBank" S.A.	0,60	0,16
B.C. "Unibank" S.A.	-2,85	-0,76
B.C. "FinComBank" S.A.	0,81	0,22
B.C. "Universalbank" S.A.	-2,68	-0,71
B.C. "Energbank" S.A.	0,81	0,22
B.C. "ProCredit Bank" S.A.	0,06	0,02
BCR Chișinău S.A.	0,78	0,21
B.C. "Eximbank" S.A.	0,30	0,08
B.C. "Mobiasbancă – Groupe Societe Generale" S.A.	1,13	0,30
Valoarea maximă	3,76	